

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

שבת עג. - בענין היודע עיקר שבת ואינו יודע שאסור במלאכה

1. **שבת סט.** וז"ל, "תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות בשלמא לרבי יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה כגון דידע לה לשבת בלאו אלא לר"ש ב"ל דאמר עד שישגוג בלאו ובכרת דידע ליה לשבת במאי דידעה)בתחומין ואליבא דר"ע"

שבת עג. וז"ל, "תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב משכחת לה דידע דאסורא שבת וידע לה איסור מלאכות וקא טעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות הניחא אי סבר לה כר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דידע לה לשבת בלאו אלא אי סבר לה כרשב"ל דאמר עד שישגוג בלאו וכרת דידע לה לשבת במאי דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע:"

2. **תוס' סט. ד"ה דידע,** וז"ל, "תימה לר"י דאמאי לא קאמר דידע לה לשבת בעשה דכתיב וביום השביעי תשבות וגוי' (שמות כג) וכתוב נמי ושמרתם את השבת (שם לא):"

3. **ריטב"א שם ד"ה ור"ל אמר,** וז"ל, ור"ל אמ' עד שישגוג בלאו [ו]כרת. פי' והוא הדין דהכא איכא איסור עשה דבעי ר"ל שישגוג וגם כן, שאף זה בכלל אשר לא תעשינה בשגגה, דכל שיש בו איסור עשייה במשמע בין בלאו בין בעשה, שאם לא כן כי פרכי' לקמי' דידע לה לשבת במאי, מאי קושיא דילמא דידע לה בעשה, אלא ודאי כדאמרן. והא דנקט לאו (בכרת) [וכרת] אשגרת לישן [ד]ר' יוחנן נקט, אי נמי שרוב חייבי(ם) חטאות אין בהם עשה מנינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאם כלם בהעלם אחת חייב על כל מלאכה ומלאכה. וא"ת ואי לא אשמעי' דמלאכות מחלקות דהוה ליה כאוכל חלב ודם בהעלם אחת, הא קתני רישא היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות [הרבה] חייב על כל אב מלאכה ומלאכה. י"ל דהא אתא לאשמעי' דאע"ג דלא ידע לה לשבת בשום מלאכה כי בכלן הוא שוגג חייב [דידע] לה לשבת במאי. פי' שאין ידיעה לשבת מפני קדוש והבדלה וענג אכילה אם אינו יודע ענין שביתת המלאכות שהוא עיקר, מפני קדוש והבדלה וענג המאכל על שם שבת וינפש דידע לה וגורם הזכירה של קדוש וענג המאכל."

4. **תוס' קידושין לד. ד"ה מעקה,** וז"ל, "אך הקשה הר"ר יוסף מארץ ישראל על פירוש זה א"כ גבי אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט (שבת דף כה). משום ד"יט עשה ולא תעשה ושריפת קדשים אינה אלא עשה אשה שאינה כ"ת אין הכי נמי אמאי לא לישתמיט תנא דלא אמר לך אלא מאי אית לך למימר דעשה שיש עמו לאו אף הלאו אלים ולא דחי ליה עשה אף הכא הלאו אלים:"

5. **רמב"ם ספר המצוות שורש ו,** וז"ל, "דע שהדבר האחד יהיה בו עשה ולא תעשה על אחד משלשה פנים. אם שיהיה מעשה מן המעשים מצות עשה, והעובר עליו יעבור על מצות לא תעשה, כמו שבת ויום טוב ושמטה שעשיית מלאכה בהם מצות לא תעשה והמנוחה בהם מצות עשה כמו שיתבאר

6. **רמב"ם הלכות שבת פרק כ"א הלכה א'**, וז"ל, "נאמר בתורה תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן ודברים הרבה הן שאסרו חכמים משום שבות מהן דברים אסורים מפני שהן דומים למלאכות ומהן דברים אסורים גזרה שמא יבוא מהן איסור סקילה ואלו הן:"

ומגיד משנה שם, וז"ל, "נאמר בתורה תשבות אפי' מדברים וכו'. כוונת רבינו היא שהתורה אסרה פרטי המלאכות המבוארות ע"פ הדרך שנתבארו עניניהן ושיעוריהן ועדיין היה אדם יכול להיות עמל בדברים שאינן מלאכות כל היום לכך אמרה תורה תשבות. וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפירוש התורה שלו ובאו חכמים ואסרו הרבה דברים. או תהיה כוונת רבינו שיש לשבותין של דבריהם סמך מן התורה מתשבות. וזה דרך הברייתות שבמכילתא:"

7. **רשב"א יבמות דף ו'.** ד"ה **ונגמר מהכא**, וז"ל, " ומורי הרב ז"ל תירץ דבמחמר ליכא עשה דמסתמא תשבות אינו עשה אלא אבות מלאכות."